

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ЗБРОЇ, УЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ ТА ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ**ON THE ISSUE OF DEVELOPING A METHODOLOGY FOR INVESTIGATING CRIMINAL OFFENSES IN THE SPHERE OF ILLICIT ARMS TRAFFICKING COMMITTED BY ORGANIZED GROUPS AND CRIMINAL ORGANIZATIONS****Боровик А.В., д.ю.н., доцент,
віце-президент з наукової роботи***Науково-дослідного інституту публічного права*

ORCID ID: 0000-0003-1834-404X

**Коваленко А.В., д.ю.н., професор,
провідний науковий співробітник***Науково-дослідного інституту публічного права*

ORCID ID: 0000-0001-9739-8219

Стаття присвячена дослідженню особливостей формування криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї, вчинених організованими групами та злочинними організаціями. У роботі підкреслено актуальність проблеми в умовах глобалізації, швидкого розвитку науково-технічного прогресу та зростання масштабів транснаціональної злочинності. Зазначено, що такі діяння вирізняються високим рівнем конспірації, використанням сучасних технологій, складними схемами постачання та міжнародними каналами переміщення зброї, що становить суттєву загрозу національній і глобальній безпеці. Досліджено криміналістичну характеристику незаконного обігу зброї, включаючи предмет посягання, способи вчинення, приховування та типові сліди, а також фактори, що сприяють його вчиненню. Окрему увагу приділено особливостям діяльності організованих груп і злочинних організацій: ієрархічній структурі, розподілу ролей, координації дій та використанню спеціальних засобів комунікації. Проаналізовано сучасні проблеми правоохоронної практики, зокрема недостатню адаптацію існуючих криміналістичних методик до нових умов, обмежене застосування інформаційно-аналітичних інструментів і потребу в міжнародній взаємодії. Автором обґрунтовано необхідність комплексного підходу, який поєднує криміналістичні знання, можливості новітніх технічних засобів, оперативно-розшукові заходи та міжнародну співпрацю з митними, прикордонними і поліцейськими структурами. Запропоновано напрями вдосконалення методики з акцентом на виявленні джерел походження зброї, блокуванні каналів її збуту та транспортування, а також на підвищенні ефективності документування протиправної діяльності. Зроблено висновок, що лише системний та скоординований підхід дозволить значно підвищити результативність розслідувань і забезпечити невідворотність покарання винних.

Ключові слова: незаконний обіг зброї, криміналістична методика, організовані групи, злочинні організації, транснаціональна злочинність, криміналістична характеристика, розслідування, правоохоронні органи, міжнародна співпраця, криміналістичні методи.

The article is devoted to the study of the specific features of forming a forensic methodology for investigating criminal offenses in the sphere of illicit circulation of firearms committed by organized groups and criminal organizations. The paper emphasizes the relevance of the issue in the context of globalization, rapid scientific and technological progress, and the growing scale of transnational crime. It is noted that such acts are characterized by a high level of secrecy, the use of modern technologies, complex supply schemes, and international channels for transferring weapons, which pose a significant threat to national and global security. The forensic characteristics of illicit arms trafficking are examined, including the object of the offense, methods of commission, concealment, and typical traces, as well as factors contributing to its perpetration. Special attention is paid to the specifics of the activities of organized groups and criminal organizations: hierarchical structure, division of roles, coordination of actions, and the use of special communication means. Current problems of law enforcement practice are analyzed, in particular, the insufficient adaptation of existing forensic methodologies to new conditions, the limited use of information-analytical tools, and the need for international cooperation. The author substantiates the necessity of a comprehensive approach that combines forensic knowledge, the capabilities of modern technical means, operational-search measures, and international cooperation with customs, border, and police structures. Directions for improving the methodology are proposed, focusing on identifying the sources of weapons, blocking their distribution and transportation channels, and enhancing the effectiveness of documenting criminal activity. It is concluded that only a systematic and coordinated approach will significantly increase the effectiveness of investigations and ensure the inevitability of punishment for offenders.

Key words: illicit arms trafficking, forensic methodology, organized groups, criminal organizations, transnational crime, forensic characteristics, investigation, law enforcement agencies, international cooperation, forensic methods.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації, науково-технологічного прогресу та зростання транснаціональної злочинності проблема незаконного обігу вогнепальної зброї набуває особливої актуальності. Цей вид протиправної діяльності, зокрема вчинений організованими групами та злочинними організаціями, характеризується високим рівнем конспірації, складними схемами постачання, використанням новітніх технологій і міжнародних каналів. Такі діяння створюють серйозну загрозу національній і глобальній безпеці, сприяючи ескаляції криміногенної ситуації в країні.

Незважаючи на значний науковий доробок у галузі криміналістики, сучасні методики розслідування зазначених кримінальних правопорушень не повною мірою відповідають викликам сьогодення. Недостатня адапта-

ція криміналістичних методик до нових реалій, обмежене використання інформаційно-аналітичних методів і недостатня координація з міжнародними правоохоронними структурами ускладнюють ефективне розкриття та запобігання таким злочинам.

З наведеного вбачається, що проблема дослідження полягає у визначенні та вдосконаленні криміналістичних методик розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом зброї з урахуванням сучасних викликів, особливостей діяльності організованих груп та злочинних організацій, а також транснаціонального характеру таких посягань.

Аналіз останніх наукових досліджень. Теоретичні засади побудови та застосування криміналістичних методик розслідування кримінальних правопорушень у сфері неза-

конного обігу зброї були предметом наукової розвідки значної кількості вчених, серед яких слід виокремити зокрема таких: В.П. Бахін, А.Ф. Волобуєв, О.М. Дуфенюк, В.А. Журавель, В.О. Коновалова, С.Ю. Косарев, В.Є. Корноухов, О.Ф. Лубін, Б.Є. Лук'янчиков, Г.А. Матусовський, В.О. Одерій, М.В. Салтєвський, В.Ю. Шепітько, Б.В. Щур та інші.

Метою написання статті є визначення особливостей формування методики розслідування кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу зброї, учинених організованими групами та злочинними організаціями.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах розвитку суспільства перед криміналістикою постають нові комплексні завдання, пов'язані не лише з удосконаленням методів протидії злочинності, але й з урахуванням впливу науково-технологічного прогресу, глобалізаційних процесів та новітніх викликів безпеки. Особливої актуальності набуває вивчення методики розслідування кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу зброї, вчинених організованими групами та злочинними організаціями, адже ці посягання відзначаються високим рівнем конспірації, використанням сучасних технологій і міжнародних каналів постачання.

Ефективне розкриття таких кримінальних правопорушень вимагає застосування системного підходу, поєднання криміналістичних знань із можливостями новітніх технологічних засобів та аналітичних методів. Водночас практика правоохоронних органів свідчить, що існуючі методики потребують подальшого вдосконалення, адаптації до умов зростаючої транснаціональної злочинності та використання потенційних резервів криміналістики, які досі залишаються нерезалізованими. Саме тому розроблення сучасних науково обґрунтованих підходів до розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом зброї, є одним із пріоритетних напрямів криміналістичних досліджень сьогодення.

Принагідно слід зауважити, що поняття криміналістичної методики різнобічно висвітлюється в наукових працях. А.Ф. Волобуєв підкреслює, що криміналістична методика становить завершальний розділ криміналістики, у якому формуються теоретичні основи та практичні поради щодо розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень з урахуванням їхніх специфічних рис. Науковець розглядає методику як систему особливих алгоритмів, спрямованих на ефективне розкриття кримінальних правопорушень, причому її рекомендації ґрунтуються на науково обґрунтованих положеннях, отриманих у процесі дослідження певного об'єкта – комплексу конкретних явищ реальної дійсності. Такий підхід передбачає, що кожна методика створюється на основі глибокого аналізу закономірностей учинення та приховування кримінальних правопорушень певного типу, а також перевічених на практиці способів їх виявлення, фіксації та дослідження [1, с. 5].

Досить аргументовано є думка О.М. Дуфенюк, яка зазначає, що у науковій спільноті не існує єдиного, усталеного визначення криміналістичної методики. На її переконання, відмінності у сформульованих різними авторами дефініціях зумовлені не стільки розбіжностями у змісті самого поняття, скільки індивідуальними підходами до його тлумачення з використанням специфічної юридичної термінології. Дослідниця наголошує, що більшість науковців трактують криміналістичну методику як поєднання двох взаємопов'язаних елементів – теоретичного та практичного [2, с. 503]. У цьому контексті О.М. Дуфенюк пропонує розглядати її у двох аспектах: а) як складову криміналістики, що охоплює вивчення теоретичних основ та розробку практичних рекомендацій з питань організації, керівництва, планування та реалізації процесу виявлення і розслідування окремих видів кримінальних правопорушень (теоретичний аспект); б) як науково обґрунтований процес упровадження у діяльність органів досудового розслідування криміналістичних прийомів і засобів, спря-

мованих на розкриття конкретних категорій кримінальних правопорушень (практичний аспект) [2, с. 503].

Представники наукової школи Дніпровського державного університету внутрішніх справ пропонують визначати криміналістичну методику як упорядковану систему наукових знань, що досліджує закономірності організації та здійснення процесів виявлення, розслідування і профілактики окремих видів чи груп кримінальних правопорушень. На основі цих закономірностей розробляються практичні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності досудового розслідування. У цьому підході особливий акцент робиться на нерозривному зв'язку між теоретичними положеннями та їхнім застосуванням у слідчій практиці, а також на необхідності оптимізації слідчих дій з урахуванням типових обставин та специфіки конкретного кримінального правопорушення [3, с. 341].

Аналіз наведених підходів до визначення криміналістичної методики дає підстави стверджувати, що переважна більшість науковців трактує її у трьох основних вимірах. Перший – це розділ криміналістики, який охоплює систему наукових знань і рекомендацій. Другий – методика розслідування певного виду або групи кримінальних правопорушень, тобто так звані окремі криміналістичні методики (наприклад, розслідування вбивств, зґвалтувань, крадіжок, вимагань, розбоїв та інших). Третій – практична адаптація видової методики до конкретної кримінальної справи, коли загальні алгоритми та прийоми модифікуються з урахуванням особливостей обставин конкретного кримінального правопорушення.

Слід звернути увагу, що для формування методики розслідування незаконного обігу вогнепальної зброї важливе значення мають такі елементи криміналістичної характеристики: предмет кримінально-протиправного посягання, способи вчинення кримінального правопорушення, типові сліди, обстановка вчинення таких кримінальних правопорушень і особа, яка вчиняє кримінально-протиправні діяння.

Предметом кримінально-протиправного посягання у справах, передбачених ст. ст. 262-264 КК України, є вогнепальна зброя. До неї належать усі різновиди бойової, спортивної та нарізної мисливської зброї (за винятком гладкоствольної мисливської), призначеної для механічного ураження живої цілі на відстані, а також для знищення чи пошкодження об'єктів довкілля. Постріл з такої зброї здійснюється за допомогою сили тиску газів, що утворюються під час згоряння вибухових речовин – пороху або інших спеціальних займистих сумішей. Ця зброя може бути як виготовленою кустарним способом, так і виробленою промислово [4].

Предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 264 КК України, крім перелічених вище видів вогнепальної зброї, може виступати і гладкоствольна мисливська вогнепальна зброя, а також бойові набої до неї. Якщо для визначення того, чи належить конкретний предмет до зброї, боєприпасів або вибухових речовин, необхідні спеціальні знання, у справі призначається судова експертиза в компетентній експертній установі (п. 10 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» від 26 квітня 2002 р. № 3) [5].

Останнім часом наймані професійні вбивці все частіше застосовують високоточну зброю іноземного виробництва – снайперські гвинтівки, оснащені оптичними та нічними прицілами, лазерними цілевказівниками тощо.

Своєю чергою, спосіб вчинення кримінального правопорушення є комплексом дій, що охоплює підготовку, реалізацію та приховування кримінального правопорушення. Він визначається умовами зовнішнього середовища, особистими психофізіологічними характеристиками особи,

яка вчиняє кримінальні правопорушення і спрямований на досягнення бажаного результату.

Підготовка до незаконного обігу вогнепальної зброї починається з моменту виникнення протиправного наміру та ухвалення рішення про його реалізацію. На цьому етапі особи, які вчиняють кримінальні правопорушення детально вивчають об'єкт майбутнього посягання: графік роботи підприємства чи установи; маршрути, час та засоби пересування особи, яка має доступ до складів зі зброєю; наявність технічних засобів захисту та охоронної сигналізації; обладнання сейфами та спеціальними сховищами.

Для вчинення кримінальних правопорушень особи заздалегідь здобувають зброю, консультуються з «фахівцями», налагоджують контакти з працівниками правоохоронних органів і тими, хто має доступ до озброєння, підбирають транспорт, готують технічні засоби для усунення перешкод та виведення з ладу охоронних систем.

Планування вчинення кримінального правопорушення проводиться ретельно та заздалегідь, причому до протиправних дій нерідко залучається значна кількість осіб. Серед них можуть бути робітники підприємств, службові особи, охоронці, а також водії транспортних засобів, які беруть участь у перевезенні вантажів з цих підприємств. Учасники кримінального правопорушення заздалегідь отримують визначені ролі, що забезпечує злагодженість їхніх дій та підвищує ефективність реалізації протиправного задуму [6, с. 406].

Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом вогнепальної зброї, набувають різноманітних форм. Вони можуть виражатися у викраденні зброї зі складів та арсеналів Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України та підрозділів воєнізованої охорони; у розкраданні зброї, окремих її деталей та механізмів на збройових заводах; у виготовленні зброї кустарним способом; у легальному придбанні нарізної чи гладкоствольної спортивної або мисливської зброї з подальшою її передачею представникам кримінального осередку. Окрім того, до таких кримінальних правопорушень належать незаконне носіння, зберігання, придбання, виготовлення і збут вогнепальної зброї; недбале зберігання вогнепальної зброї; контрабандне ввезення зброї та боєприпасів через кордон та ін.

Основними способами заволодіння вогнепальною зброєю є розкрадання шляхом крадіжки або шахрайства, розкрадання через зловживання службовим становищем особою, у розпорядженні чи під охороною якої перебуває зброя і боєприпаси, а також заволодіння зброєю під час грабежу або розбійного нападу. Хоча конкретні прийоми та методи можуть бути різноманітними, у поведінці осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення простежується певна повторюваність, яка залежить від об'єкта посягання.

Якщо особи, які вчиняють кримінальне правопорушення проникають на охоронюваний об'єкт, вони часто завдають фізичної шкоди охоронцям. У випадках, коли метою є доступ до технічно захищеного сховища, зазвичай здійснюються дії, спрямовані на виведення з ладу охоронної сигналізації та подолання фізичних перешкод – стін, дверей, сейфів та інших захисних конструкцій.

Спосіб проникнення на місце розкрадання може багато що сказати про особу, яка вчиняє кримінальне правопорушення: його професійні навички, досвід, фізичні можливості, рівень обізнаності щодо умов зберігання, часу та порядку отримання, видачі й обліку зброї та боєприпасів. Крім того, для кожного окремого способу проникнення характерні специфічні механізми утворення слідів, вивчення яких під час розслідування дає змогу зробити висновки про інструменти злочину та встановити особу, яка вчиняє такі дії.

Механізм вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного із заволодінням вогнепальною зброєю та боєприпасами шляхом грабежу чи розбою, можна умовно поділити на три основні етапи. Перший етап полягає у зближенні осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення із жертвою,

що здійснюється за допомогою різних приводів, які відволікають увагу та дозволяють підійти достатньо близько, а також шляхом нападу зі спини або з укриття. Другий етап передбачає взаємодію осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення між собою з метою нейтралізації спроб потерпілого чинити опір, зокрема шляхом нанесення тілесних ушкоджень, зв'язування або погроз. Третій етап – це безпосередні дії, спрямовані на заволодіння вогнепальною зброєю.

Дії, спрямовані на приховування слідів кримінального правопорушення, здійснюються на всіх етапах протиправної діяльності. Під час підготовки до посягання особи маскують зовнішні ознаки, використовуючи маски, різні аксесуари або форму працівників Національної поліції України, підбирають відповідний одяг і взуття, а також забезпечують наявність або придбання транспортних засобів для швидкого залишення місця події. На стадії безпосереднього вчинення кримінального правопорушення вживаються заходи для уникнення залишення слідів на місці події. Після завершення кримінального правопорушення, особи, які вчиняють кримінальні правопорушення знищують одяг та інші предмети, використані під час його вчинення, підробляють документи, що засвідчують особу, змінюють місце проживання та роботи, здійснюють тиск на потерпілих і свідків, приховують викрадене майно, знищують маркувальні позначення та упаковку.

Іноді внутрішні стінки каналу ствола зброї піддають механічній обробці, щоб унеможливити її ідентифікацію. Водночас способи приховування кримінального правопорушення у випадках заволодіння зброєю та боєприпасами шляхом зловживання службовим становищем мають свої особливості. У таких випадках вони здебільшого полягають у внесенні неправдивих відомостей або підробці звітних документів, що відображають рух зброї чи її комплектуючих деталей.

Встановлення способу вчинення та приховування кримінального правопорушення здійснюється за кількома основними напрямками. До них належать аналіз слідів, виявлених на місці події; отримання свідчень від осіб, обізнаних про обставини правопорушення; а також вивчення інших елементів криміналістичної характеристики, зокрема відомостей про осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення, характеристику та кількість викраденого, типові сліди, а також обстановку, в якій було вчинено кримінальне правопорушення.

Обстановка вчинення розкрадань та незаконного обігу вогнепальної зброї і боєприпасів включає такі ключові компоненти, як місце та час події, умови зберігання й охорони предметів озброєння, а також обставини, що сприяють їх заволодінню.

Залежно від об'єктів, подібні кримінальні правопорушення можуть бути вчинені на заводах-виробниках озброєння, у військових частинах, правоохоронних органах, мисливських колективах, спортивних товариствах, фінансових і комерційних структурах, навчальних закладах, приватних охоронних і детективних підприємствах, а також на об'єктах, які володіють вогнепальною зброєю та боєприпасами для виробничих, рятувальних, дослідницьких робіт, навчання або охорони.

Наприклад, на підприємствах-виробниках нерідко трапляються випадки розкрадання, скоєного працівниками, які викрадають як готові вироби, так і окремі механізми з цехів чи складів. Значною мірою цьому сприяє відсутність належного контролю та обліку за витратою комплектуючих деталей, а також порушення, яких допускаються співробітники охорони [7].

Значна кількість розкрадань вогнепальної зброї та боєприпасів пов'язана з неналежним зберіганням готових виробів, зокрема у місцях їх складування на підприємствах-виробниках. Такі розкрадання можуть вчинюватися і в місцях безпосереднього використання предметів озброєння: вогнепальної зброї та боєприпасів – на стрільбищах під час проведення

бойових стрільб; боеприпасів, вибухових речовин та вибухових пристроїв – у місцях здійснення підривних робіт тощо. Ще одним поширеним джерелом надходження зброї у незаконний обіг є її заволодіння як з території військових частин, так і безпосередньо у військовослужбовців. Подібні кримінальні правопорушення стають можливими через недоліки в організації служби, ослаблення службово-бойової дисципліни та неналежне виконання військовослужбовцями своїх обов'язків під час несення служби [7].

Для таких кримінальних правопорушень, крім традиційних слідів – відбитків рук, ніг, слідів транспортних засобів, знарядь злочину, ознак застосування вогнепальної зброї, – можуть бути виявлені й специфічні докази: залишки збройового мастила, окремі боеприпаси, деталі та вузли викраденої зброї або вибухових пристроїв, ємності для зберігання чи перевезення зброї та боеприпасів, пакувальні матеріали, частки вибухових речовин тощо [7, с. 1021].

Сліди можуть залишатися не лише на місці вчинення кримінального правопорушення, а й за його межами, неподалік, у місцях, де зручно позбутися непотрібних предметів, захоплених під час посягання. На таких викинутих речах можуть зберегтися сліди пальців рук підозрюваних, волосся та інші біологічні об'єкти. Вид та розташування слідів, залишених учасниками розкрадання, залежать від способу вчинення кримінального правопорушення і є його відображенням. Так, при крадіжках, грабежах і розбійних нападах, пов'язаних із заволодінням предметами озброєння, зазвичай залишаються фізичні сліди, тоді як у випадках розкрадання шляхом зловживання службовим становищем доказами можуть виступати підроблені товарно-транспортні накладні, картки складського обліку, фіктивні договори та гарантійні листи, доручення, платіжні документи тощо [7, с. 1022].

Аналізуючи судово-слідчу практику, слід зауважити, що досліджувані кримінальні правопорушення належать переважно до категорії так званих «чоловічих», оскільки абсолютна більшість таких діянь, як правило, вчиняється чоловіками. Лише поодинокі випадки участі жінок у таких правопорушеннях зафіксовані, і здебільшого їхня роль обмежується виконанням підготовчих дій.

Споживчі властивості вогнепальної зброї як предмета кримінального посягання значною мірою зумовлюють виникнення у певної категорії громадян інтересу до цих виробів, визначають вибір ними конкретного способу вчинення та приховування кримінального правопорушення. Врахування цих характеристик допомагає органам досудового розслідування у формуванні версій щодо особи правопорушників, їхньої кількості, віку, мотивів та цілей.

Відомо, що підставою для попереднього судження про особу невстановленого правопорушника може бути конкретний предмет посягання. У випадку з вогнепальною зброєю це питання вирішується шляхом визначення категорії осіб, які найчастіше посягають на подібні об'єкти, а також тих, хто може бути найбільш зацікавлений у їх обігу. До таких осіб насамперед належать: раніше засуджені за тяжкі кримінальні правопорушення проти життя, здоров'я чи власності, які озброюються з метою вчинення розбійних нападів; організовані групи та злочинні організації, що викрадають вогнепальну зброю та вибухові речовини з метою подальшого продажу як в межах держави, так і шляхом контрабандного вивезення за кордон; особи, які прагнуть звести особисті рахунки з мотивів ревності, ворожнечі або неприязні, у тому

числі до представників правоохоронних органів чи інших владних структур; особи з числа хуліганських елементів, наміри яких спрямовані на злісне порушення громадського порядку із застосуванням вогнепальної зброї; громадяни, які заволодівають зброєю з метою вчинення розправи над представниками іншої національності, релігії чи політичної партії; особи, які вчиняють розкрадання зброї та боеприпасів для колекціонування, використання на полюванні чи під час риболовлі; громадяни, які набувають зброю з метою вчинення самогубства; особи, що мають психічні розлади [7, с. 1101].

Продовжуючи тему формування методики розслідування кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу зброї, учинених організованими групами та злочинними організаціями, необхідно звернути увагу на специфіку їхньої діяльності, структуру та механізми функціонування.

Так, організовані групи і злочинні організації, що займаються незаконним обігом вогнепальної зброї, мають складну ієрархічну структуру, розподіл ролей і функцій між учасниками, а також високий рівень конспірації. Тому методика розслідування має бути орієнтована на виявлення та документування саме таких ознак: наявність чіткої координації між учасниками, розподіл обов'язків (закупівля, зберігання, транспортування, збут), а також використання каналів зв'язку, що ускладнюють ідентифікацію учасників.

Водночас слід застосовувати комплексний підхід, що включає кримінально-правовий аналіз, оперативно-розшукові заходи, криміналістичну експертизу та інформаційно-аналітичні методи. Зокрема, оперативні підрозділи повинні здійснювати контрольовані закупівлі, прослуховування, спостереження за підозрюваними, а також збір доказів у вигляді аудіо- та відеозаписів.

Також, враховуючи можливість контрабандного вивезення зброї за кордон, необхідна тісна взаємодія з митними службами, прикордонними органами та міжнародними правоохоронними структурами, такими як Інтерпол і Європол. Це дозволяє вчасно виявляти канали переміщення нелегальної зброї і здійснювати міжнародні слідчі дії.

Окрім цього у методиці розслідування має бути закладено ідентифікацію джерел походження зброї – крадіжки з військових складів, викрадення зі службових об'єктів, незаконне виготовлення чи модифікація. Аналіз таких джерел дає змогу звзвити коло підозрюваних і спрямувати слідство у правильному напрямку.

Висновок. Таким чином криміналістична методика є системою теоретичних положень і практичних рекомендацій, що базуються на закономірностях вчинення та приховування кримінальних правопорушень. Вона допомагає слідчим сформувати оптимальні стратегії та тактичні підходи до розкриття кримінальних правопорушень, враховуючи специфіку окремих видів правопорушень. При цьому формування методики розслідування кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу зброї, учинених організованими групами та злочинними організаціями, повинно базуватися на системному комплексному підході з урахуванням специфіки діяльності таких суб'єктів, можливих каналів збуту і транспортування, а також тісної співпраці правоохоронних органів на національному та міжнародному рівнях. Лише за таких умов розслідування буде ефективним, а притягнення винних до відповідальності – максимально результативним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волобуєв А.Ф., Одерій О.В., Степанюк Р.Л. Криміналістика: підручник: у 2 т. / за заг. ред. А.Ф. Волобуєва, Р.Л. Степанюка, В.О. Малярової. Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. Т. 2. 312 с.
2. Благута Р.І., Гарасимів О.І., Дуфенюк О.М. Криміналістика: підручник / за заг. ред. Є.В. Пряхіна. 3-тє вид., перероб. та допов. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 948 с.
3. Чаплинський К.О., Лускатов О.В., Пиріг І.В., Плетенець В.М., Чаплинська Ю.А. Криміналістика: підруч. для студ. вищ. навч. закл.; 2-е вид. перероб. і допов. Дніпро: ДДУВС; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.
4. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. ст. 131.
5. «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: постанова Пленуму Верховного суду України від 26 квітня 2002 року № 3 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/v0003700-02>
6. Шепітько В.Ю. Криміналістика: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Ін Юре, 2010. 496 с.
7. Шевчук В.М. Криміналістика: традиції, новачі, перспективи: добірка наук. пр. / Харків: Право. 2020. 1280 с.